

ΑΓΓΕΛΟΥ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Δοφίτις

Τὴν σημαντικὴ γιὰ τὰ *πράγματα* τῆς Χίου ἐπιγραφή τῆς *Δοφίτιδος* ἐπαναδημοσίευσεν τὸ 2011,¹ κατόπιν αὐτοψίας, μετὰ ἐκτενῶν σχολίων.

Ἡ στήλη, ἐλλιπῆς ἄνω, εἶναι ἐπιγεγραμμένη καὶ στὶς τέσσερις πλευρὰς. Ποιὰ εἶναι ἡ ἀκολουθία τοῦ κειμένου (A, B, C, D) στὶς τέσσερις πλευρὰς ἔδειξα μετὰ τεκμηρίων.² Ἡ ἐπιγραφικὴ πρακτικὴ, δηλ. ὅτι κατὰ κανόνα τὸ ἐπὶ στήλης κείμενο ἐπιγραφῆς ποὺ καταλαμβάνει πλέον τῆς μᾶς πλευρᾶς δὲν ἀρχίζει ἀπὸ στενὴ πλευρὰ, ἐπιβάλλει νὰ θεωρήσωμε ὅτι τὰ κείμενα τῶν τεσσάρων πλευρῶν συνιστοῦν μίαν ἐνότητα.³ Τὸ ὅτι ἡ πλευρὰ A δὲν εἶναι χαραγμένη στοιχηδόν, τὰ γράμματα εἶναι ἐλαφρῶς μεγαλύτερα καὶ κάπως ἀρχαιώτερα ἀπὸ τῶν ἄλλων πλευρῶν, δὲν συνιστᾶ ἐμπόδιο.⁴ Ὁ ἐκ τῶν ἐκδοτῶν τῆς ἐπιγραφῆς B. Haussoullier ἤδη εἶχε ἐπισημάνει: «l'inscription n'en est pas moins de la même époque: elle est d'une autre main.»⁵ Ἀλλὰ καὶ τὸ κενὸν (vacat) κάτω ἀπὸ τὸ κείμενο τῆς πλευρᾶς A δὲν εἶναι ἐμπόδιο, ἀφοῦ καὶ στὴν πλευρὰ C, τῆς ὁποίας τὸ κείμενο κατὰ κοινὴν παραδοχὴν τῆς ἔρευνας συνεχίζει στὴν πλευρὰ D, ὑπάρχει κενόν (0,44-0,45).⁶

Εὐχαριστῶ τὴν Γεωργία Μαλούχου, διότι ἐδιάβασε τὸ κείμενό μου καὶ μὲ προφύλαξε ἀπὸ σφάλματα καὶ ἀβλεψίες. Τὰ ἐναπομείναντα βαρύνουν τὸν ὑπογραφόμενον.

1. A. P. Matthaiou, Τὰ ἐν τῇ στήλῃ γεγραμμένα. *Six Greek Historical Inscriptions of the Fifth Century B.C.*, Ἑλληνικὴ Ἐπιγραφικὴ Ἑταιρεία, Ἀθήναι 2011, σελ. 13-34, πίν. 1-3.2 ὅπου (σελ. 14) καὶ ἡ προγενέστερη βιβλιογραφία (SEG 61, 699). Ἐστηρίχθηκα (βλ. τὴν σελ. 14) στὸ ἀπόγραφο τῆς Γεωργίας Μαλούχου καὶ σὲ ἐπανειλημμένους ἐλέγχους τῆς τοῦ λίθου, καθὼς καὶ σὲ ἀπόγραφο τοῦ G. Forrest. Κρίσιμα σημεῖα ἐπανελέγξα καὶ ὁ ἴδιος.

2. Ἐνθα ἄνωτ. (σημ. 1), 23-24· βλ. καὶ τὴν σελ. 28.

3. Τὴν γνώμη μου ἀκολούθησαν οἱ R. Osborne καὶ P. J. Rhodes, ποὺ περιέλαβαν τὴν ἐπιγραφή, στηριζόμενοι στὴν δημοσίευσή τοῦ ὑπογραφομένου, στὴν συλλογὴ τῶν *Greek Historical Inscriptions 478-404 BC*, Oxford 2017, 133, σελ. 186-194, βλ. εἰδικῶς σελ. 192.

4. Τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτὰ τῆς πλευρᾶς A ἐπίστεψε ὅτι συνιστοῦν ἐμπόδιο στὴν ἐνότητα τοῦ κειμένου τῶν τεσσάρων πλευρῶν ὁ M. Faraguna, *Terra pubblica e vendite di immobili confiscati a Chio nel V sec. a.C.*, *Dike* 8 (2005) 88-99, εἰδ. σελ. 91-92 καὶ 97. Σὲ πρόσφατο ἄρθρο του, βλ. *Aspetti dell'amministrazione pubblica della terra a Chio in età classica ed ellenistica*, *Dike* 2019, 106 σημ. 7, παρὰ τὸ ὅτι ἀναγνωρίζει πῶς τὰ ἐπιγραφικὰ ἐπιχειρήματα ἔχουν κάποιαν βαρύτητα, διατυπώνει τὴν ἀμφιβολία του περὶ τῆς ἐνότητος τοῦ κειμένου. Εἶναι κατὰ τὴν γνώμη του δύσκολο νὰ ἀντιληφθῇ κανεὶς πῶς οἱ πωληθεῖσες περιοσίεις (στὶς πλευρὰς C καὶ D), οἱ ὁποῖες φέρονται ὑπὸ διαφορετικὰ τοπωνύμια καί, ὅπως γράφει, κείνται, καθὼς φαίνεται, σὲ ἀπόσταση μεταξύ τους θὰ μπορούσαν νὰ βρισκόνται ἐντὸς τῆς *Δοφίτιδος*, γιὰ τὴν ὀριοθέτησή τῆς ὁποίας ἀπαιτοῦντο μόνον 75 ὅροι. Ἀλλὰ α) τὴν ἔκτασή καὶ τὴν θέσιν τῆς *Δοφίτιδος* δὲν γνωρίζομε ἀκριβῶς (βλ. ἔνθα ἄνωτ. (σημ. 1), 27-29) ἀπὸ δύο ἰσχυρὰς τοπογραφικὰς ἐνδείξεις τοῦ κειμένου, τὸ Δῆλιον (A.6) καὶ τὴν Μέλαιναν Ἀκτὴν (C.22-23) συνάγεται ὅτι τουλάχιστον τμῆμα τῆς βρισκόταν στὰ νότια τοῦ νησιοῦ· –μέχρι τὴν ἔκδοσή τοῦ ὑπογραφομένου οἱ ἐρευνητὲς ἐπίστευαν ἀκολουθώντας τὸν Παπαδόπουλο-Κεραμέα, *Ὀμηρος* 4 (1876) 364, ὅτι «ἡ μνημονευομένη ἀκτὴ θὰ ἦναι πιθανόν ὁ Κάβο-Μελασιός (στὴν ΒΔ. Χίος)»· καὶ β) τὰ διαφορετικὰ τοπωνύμια δὲν στοιχειοθετοῦν ἐνδειξὴ ἀποστάσεως μεταξύ τῶν περιοσιῶν. Τὰ τοπωνύμια κάλλιστα μπορεῖ νὰ εἶναι μικροτοπωνύμια. Ἀκόμη καὶ σήμερον στὴν Ἑλληνικὴ ὑπαιθρο συναντᾶ κανεὶς τοπωνύμια ποὺ ἐμπάπτουν σὲ μία μόνο περιοχὴ, συχνὰ στὴν ἐπικράτεια ἐνὸς μόνον χωριοῦ.

5. *BCH* 3 (1879) 230-241, εἰδ. 236.

6. Τοῦ ἰδίου ὕψους (0,45) κενὸν ὑπάρχει καὶ στὴν πλευρὰ B, τῆς ὁποίας τὸ κείμενο συνεχίζει στὴν C.

Από τὸ σωζόμενο κείμενο προκύπτει ὅτι ἄγνωστο καθεστωτικὸ σῶμα τῆς Χίου, πιθανῶς ἡ βουλή, ἀφ' ἑνὸς ὀριοθετεῖ καὶ διὰ τῆς ἰδρύσεως ἑβδομήντα πέντε ὄρων (ὀροσήμων) θέτει ὑπὸ προστασίαν μεγάλης ἔκτασεως γῆ, τὴν Δοφίτιδα, καὶ ἐπισημαίνει μεγάλα χρηματικὰ πρόστιμα, ἐὰν κάποιος μετακινήσῃ ἢ ἀφαιρέσῃ ὄρον (πλευρὰ Α): ἀφ' ἑτέρου προκηρύσσει δημοσίως τὴν δημοπρασία (πλευρὰ Β) κτηματικῶν περιουσιῶν κειμένων ἐντὸς τῆς Δοφίτιδος,⁷ πιθανώτατα δημευμένων,⁸ καὶ ἀναγράφει τὶς πωληθείσες περιουσίες, τοὺς ἀγοραστὲς καὶ τὴν τιμὴ τῆς ἀγορᾶς (πλευρὰς C καὶ D).

Απὸ τὰ διαλαμβανόμενα στὴν ἐπιγραφή συνάγεται ὅτι στὴν Χίο ὑπέκειτο πολιτικὴ ἀναταραχὴ, μᾶλλον σύγκρουσις, μεταξὺ δύο ἀντιπάλων πολιτικῶν παρατάξεων, δημοκρατικῶν καὶ ὀλιγαρχικῶν. Δὲν προκύπτει ἀσφαλῶς ἀπὸ τὸ κείμενο ἐὰν οἱ δημευθεῖσες περιουσίες ἀνήκουν στοὺς πρῶτους ἢ τοὺς δευτέρους. Ἐὰν ἀνήκαν σὲ δημοκρατικούς, ἡ ἐπιγραφή ἐμπίπτει στοὺς χρόνους τοῦ τυράννου Στράτιος, πού ἀνετράπη ἴσως τὸ 479 π.Χ. καὶ συνδέεται μὲ τὴν παραδιδόμενη ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτο (8, 132) συνωμοσία Χίων ἐναντίον τοῦ Στράτιος. Ἐὰν οἱ περιουσίες ἀνήκαν σὲ ὀλιγαρχικούς, ἡ ἐπιγραφή πρέπει νὰ τοποθετηθῇ στοὺς πρῶτους χρόνους τῆς πεντηκονταετίας.

Παρὰ ταῦτα ἡ παρουσία βουλῆς (B.3), σώματος τῶν δεκαπέντε (B.1-2), καὶ ἄλλου ad hoc συσταθέντος (B.23-25), τὸ ὁποῖο θὰ ἔκρινε τὴν δημοπρασία, καὶ ἐκ παραλλήλου ἡ ἀπουσία τοῦ δήμου καὶ πρυτάνεων συνιστοῦν ἰσχυρὴ ἔνδειξις ὅτι ἡ ἐπιγραφή ἐμπίπτει στοὺς χρόνους τοῦ Στράτιος, πρὸς τὴν ὁποία καὶ κλίνει μάλιστα. Πρὸς τὴν χρονολόγησιν αὐτὴ συγκλίνει καὶ ἡ συμμετοχὴ τῆς Χίου στὴν Α' Ἀθηναϊκὴ συμμαχία ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της. Ἡ προκύπτουσα ἀπὸ τὶς πηγὲς σταθερὴ πίστις τῶν Χίων στοὺς Ἀθηναίους (Θουκ. 8, 24.4, 45.4)⁹ ἐπιβάλλει τὴν ἰδέα ὅτι δὲν ὑπῆρχαν, ἢ τουλάχιστον δὲν ἄφησαν ἴχνη στὶς πηγές, ἰσχυρὲς ὀλιγαρχικὲς τάσεις στὴν Χίο κατὰ τὴν πεντηκονταετία.

Τὴν προταθεῖσα στὴν ἔκδοσιν καὶ ἐν συντομίᾳ ἐκτεθεῖσα ἀνωτέρω ἐρμηνεία τῆς ἐπιγραφῆς ἀκολούθησαν οἱ R. Osborne καὶ P. J. Rhodes.¹⁰ Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς χρονολόγησεως οἱ συντάκτες τῆς συλλογῆς, ἐνῶ δέχονται (σελ. 195) ὅτι τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων καὶ ἡ πλήρης ἀπουσία Ἀττικῶν στοιχείων στὴν γλῶσσα τοῦ κειμένου ὑποδεικνύουν τὴν περίοδο πρὸ τῆς ἀνατροπῆς τοῦ Στράτιος, θεωροῦν ὅτι δὲν εἶναι καθόλου ἀπίθανο παρὰ τὴν συνεχιζόμενη παροχὴ πλοίων στὴν Δηλιακὴ Συμμαχία νὰ ὑπῆρχαν στὴν Χίο σημαντικὰ ἐσωτερικὰ πολιτικὰ ζητήματα. –προφανῶς ἐννοοῦν ἰσχυρὴ διάστασις μεταξὺ ἀντιπάλων πολιτικῶν μερίδων–. Ὡστόσο ἡ ἐμφανιζόμενη στὴν ἐπιγραφή, ὅσο μορεῖ νὰ κρίνῃ ἀπὸ τὰ σωζόμενα, πολιτικὴ συγκρότησις τῆς Χίου, στὴν ὁποία ἀναφέρονται καὶ σχολιάζονται οἱ συντάκτες τῆς συλλογῆς στὴν προτελευταία παράγραφο τῶν σχολίων τους, παραβαλλόμενη μὲ ἐκείνην πού διατρέχει τὴν περίφημη ρήτρα¹¹ ὑποδεικνύουν ὅτι τὸ καθεστῶς τῆς νήσου μᾶλλον δὲν εἶχε ἔντονον δημοκρατικὸ ἄρωμα, ἢ, γιὰ νὰ ἐπαναλάβω μίαν προσφυῆ φράσιν τοῦ Rhodes, πού ἀφορᾷ βεβαίως στὴν συνολικὴ ἀποτίμησιν τῶν θεσμῶν τῆς νήσου, «there is not much sign of democracy in Chios».¹²

7. Ἀκολούθησα τὴν ἄποψιν τοῦ R. Koerner, *Inscriptliche Gesetzestexte der frühen griechischen Polis*, Köln 1993, 62, σελ. 236, προσκομίζοντας περαιτέρω ἐπιχειρήματα, βλ. ἐνθ. ἀνωτ. (σημ. 1), 28-29.

8. Τὴν γνώμην τοῦ D. Asheri, *Distribuzioni di terre nell'antica Grecia*, Torino 1966, 47, ὅτι οἱ περιουσίες ἦσαν δημευμέναι ἐνίσχυσα, βλ. ἐνθ. ἀνωτ. (σημ. 1), 30-31, διὰ ἐπιχειρημάτων ἀντλουμένων ἀπὸ τὸ ἴδιον τὸ κείμενον.

9. Πρὸβλ. καὶ Ἀριστ. Ὅρωνθ. 878-880: Ἰε. διδόναι Νεφελοκοκκυγιεῦσιν ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν αὐ/τοῖσι καὶ Χίοισι. / Πε. Χίοισιν ἦσθην πανταχοῦ προσκειμένοις· καὶ Εὐπόλιν PCG V fr. 246 (edd. Kassel – Austin): αὕτη Χίος, καλὴ πόλις / πέμπει γὰρ ὑμῖν ναῦς μακρὰς ἄνδρας θ' ὅταν δεήσῃ, / καὶ ἄλλα πειθαρχεῖ καλῶς, ἄπληκτος ὥσπερ ἵππος.

10. Βλ. *Greek Historical Inscriptions 478-404 BC*, σελ. 194.

11. R. Meiggs – D. Lewis, *A Selection of Greek Historical Inscriptions*, Oxford 1988, 8.

12. P. J. Rhodes with David M. Lewis, *The Decrees of the Greek States*, Oxford 1997, 230.

Ἐπανερχομαι τώρα στην ὀνομασία τῆς ὀριοθετουμένης γῆς. Ἐπὶ τοῦ λίθου εἶναι εὐκρινῶς χαραγμένη¹³ ἡ λέξις Δοφίτις (βλ. καὶ τὶς εἰκόνες 1 καὶ 2). Ἡ κατόπιν αὐτοψίας¹⁴ ἀνάγνωσις ἔθεσε ὀριστικὸ τέλος στὴν «διάστασι γνομῶν» ὡς πρὸς τὴν ἐπιγεγραμμένη ἐπὶ τοῦ λίθου ὀνομασία. Ὡστε ἀδοκίμως ἀνεκινήθη¹⁵ ἐμμέσως καὶ πάλι τὸ θέμα διὰ τῆς ἀνασύρσεως τῆς ἐκ διορθώσεως¹⁶ ὀνομασίας (Λοφίτις)¹⁷ καὶ τῆς προβολῆς τῆς ὡς πιθανῆς ἰσοδυνάμου πρὸς τὴν *Δοφίτιδα*. Εἶναι δικαίωμα καθενὸς ἐρευνητῆ γιὰ τοὺς δικούς του αἰτιολογημένους λόγους νὰ προτείνῃ τὴν διόρθωσιν μᾶς ἀναγνώσεως,¹⁸ ἀλλὰ ὄχι νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν ἀψευδῆ μαρτυρία τοῦ λίθου· ἐν ἄλλοις λόγοις μπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῇ ὅτι προτείνει τὴν δεῖνα διόρθωσιν τῆς ἐπὶ τοῦ λίθου ἀναγεγραφομένης γιὰ ἐκεῖνον καὶ ἐκεῖνον τὸν λόγον· δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ ἀθετήσῃ τὴν μαρτυρία τοῦ λίθου.

Τὰ τῆς ἐτυμολογίας καὶ σημασίας τῆς λέξεως *Δοφίτις*, τοπωνυμίου μετὰ τὴν ὀριοθέτησιν τῆς ἐκτάσεως, διέλαβα ἐν ἐκτάσει στὴν δημοσίευσιν (σελ. 24-27). Τὴν λέξιν συνέδεσα μὲ τὸ ἀμάρτυρον οὐσιαστικὸ δόφος ἢ δοφός καὶ ἐκεῖνο μὲ τὸ ρῆμα δέφω = *καθιστῶ τι μαλακὸν διὰ τῆς χειρὸς* (LSJ⁹ s.v., *soften by working with the hand*),¹⁹ τὸ ὁποῖο ἐτυμολογικῶς²⁰ ταυτίζεται πρὸς τὸ ρῆμα δέψω. Ἀπὸ τὴν κατάληξιν –ιτις προκύπτει ὅτι ἡ ὀνομασθεῖσα περιοχὴ περιεῖχε ἐν ἀφθονίᾳ δόφους ἢ δοφούς (πρβλ. ἀμπελίτις, ἀργυρίτις), φυτὸ ἢ προϊόν τῆς Χίου, τὸ ὁποῖο ἦταν σημαντικὸ γιὰ τοὺς κατοίκους

13. Βλ. καὶ τὴν μεγαλογράμματο μεταγραφὴν τοῦ B. Haussoullier, *BCH* 3 (1879) 230-233 καὶ τὸ σχέδιον (*delineatio*) τῆς ἐκδόσεως τοῦ H. Roehl, *Inscriptiones Graecae antiquissimae*, Berlin 1882, ἀρ. 381, στηριζόμενον σὲ τρία ἔκτυπα (σελ. 105: «Utor ectypis tribus»).

14. Ἐξ αὐτοψίας καὶ οἱ δύο παλαιοὶ ἐκδότες Ἀρ. Φοντριέρ, *Μουσεῖον καὶ Βιβλιοθήκη τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς τῆς Σμύρνης* 1 (1875-1876) ἀρ. ρνγ', 136-141 καὶ B. Haussoullier, ὁ.π. (σημ. 13), ἐτύπωσαν στὴν μεταγραφὴν τοῦ κειμένου τὸ ἀναγινωσκόμενον ἐπὶ τοῦ λίθου Δοφίτις. Σημειῶνω ὅτι καὶ ὁ F. Studniczka, *AM* 13 (1888) 196 ἀνέγνωσε Δ, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ ὀριζόντια κεραία τοῦ γράμματος εἶναι λεπτότερη ἀπὸ τὶς ἄλλες, ἔκρινε ὅτι σκοπιμὸς εἶχε ἀποτριβεῖ καὶ ἡ λέξις ἔπρεπε νὰ ἀναγνωσθῇ ὡς Λοφίτις.

15. Βλ. B. Gray, *Stasis and Stability*, Oxford 2015, 130 καὶ 133: «the Dophitis/Lophitis inscription» λέγεται κατ' ἐπανάληψιν στὸ κείμενον. Ἡ ἀδυναμία, ἵνα μὴ τι χεῖρον εἴπω, τοῦ συγγραφέως νὰ ἀντιληφθῇ καὶ νὰ κρῖνῃ τὴν βαρύτερα τῆς ἀναγνώσεως ἐκ τοῦ λίθου καὶ τῆς ἐπιγραφικῆς δημοσιεύσεως ἀπὸ τὴν (ἐκ δευτέρας χειρὸς) ἱστορικὴν τοιαύτην, ἀλλὰ καὶ τὴν παντελῆ ἀγνοία του τῆς ἱστορίας τῆς ἐπιγραφικῆς ἐρευνας προκύπτουν ἀπὸ τὴν ἐξῆς φράσιν του (σελ. 130 σημ. 133): «On the name of the territory concerned, contrast Matthaiou (2011), 24-7 (favouring Dophitis) and Faraguna (2005) (favoring Lophitis).» Βλ. ἀκόμη Faraguna, *Dike* 2019, 106: «...della terra publica della Dophitis (ο, secondo alcuni editori, Lophitis)». Σημειωτέον ὅμως ὅτι πλὴν τοῦ Φοντριέρ (γιὰ τὴν προταθεῖσα διόρθωσις βλ. τὴν ἐπόμενην σημ.), τοῦ Haussoullier, καὶ τοῦ ὑπογεγραφομένου ποῦ δίδουν ἐξ αὐτοψίας στὸ κείμενον τοὺς τὴν ἀσφαλῆ ἐκ τοῦ λίθου ἀνάγνωσιν, – ἐξαίρεση συνιστᾷ ὁ Studniczka (βλ. ἀνωτ. τὴν σημ. 14) –, οἱ ὑπόλοιποι ἐρευνητῆς παρέλαβαν ἀπὸ τοὺς δύο παλαιούς ἐκδότες τὸ κείμενον. Ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης θὰ εἶχε παρατηρήσει ὅτι στὴν ἐκδοσὴν τοῦ ὑπογεγραφομένου, ἐνθ. ἀνωτ. σημ. 1, σελ. 14, ὅλες οἱ ἐκδόσεις μετὰ ἐκείνην τοῦ Roehl, ποῦ ἐστηρίχθη σὲ ἔκτυπα (βλ. ἀνωτ. σημ. 13), δίδονται ἐντὸς ἀγκυλῶν, σημεῖον ὅτι ἦντλησαν τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὶς προγενέστερες.

16. Ὁ πρῶτος ἐκδότης τῆς ἐπιγραφῆς Ἀρ. Φοντριέρ (βλ. ἐνθ. ἀνωτ. σημ. 1, τὸ κριτικὸ ὑπόμνημα (σελ. 17) καὶ τὰ σχόλια (σελ. 24) ὑπὸ τὸ c) ἐτύπωσε τὴν ἐπιγραφὴν κατ' ἀρχὰς στὴν *Ἀμάλθεια* ἀρ. 2555 καὶ κατόπιν τὴν ἐδημοσίευσεν στὸ *Μουσεῖον καὶ Βιβλιοθήκη τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς τῆς Σμύρνης* 1, 1875-1876 [1876], ἀρ. ρνγ', 37-40. Ἡ διόρθωσις <Λ>οφίτις, ἡ ὁποία ὀφείλεται στὸν Φοντριέρ, ἐμφανίστηκε στὴν δευτέρῃ ἐκδοσὴ τῆς ἐπιγραφῆς, βλ. Α. Παπαδόπουλο-Κεραμέα, *Παρνασσός* 2 (1878) 136-141. Στὴν σημ. 2 τῆς σελ. 137 ὁ ἐκδότης γράφει: «Ὁ κ. Φοντριέρ μοὶ παρετήρησεν ὅτι τὸ *Δοφίτις* διορθωτέον εἰς *Λοφίτις* κατ' ἀπροσεξίαν τοῦ λιθοξόου· ἡ διόρθωσις αὕτη συμφωνεῖ καὶ πρὸς τὴν νῦν ὀνομασία *Βουνάκι* τοῦ μέρους ἐνθα εὐρέθη τὸ χιακὸν τοῦτο μνημεῖον». Τὴν ἐπὶ τοῦ λίθου γραφὴν υἰοθέτησαν ὀρισμένοι ἐρευνητῆς, ἐνῶ ἄλλοι τὴν διόρθωσιν τοῦ Φοντριέρ, ἡ ὁποία προϊόντος τοῦ χρόνου, ὅπως ὄχι σπανίως συμβαίνει, ἐξελήφθη ὡς ἡ γνησία ἐπὶ τοῦ λίθου ἀνάγνωσις.

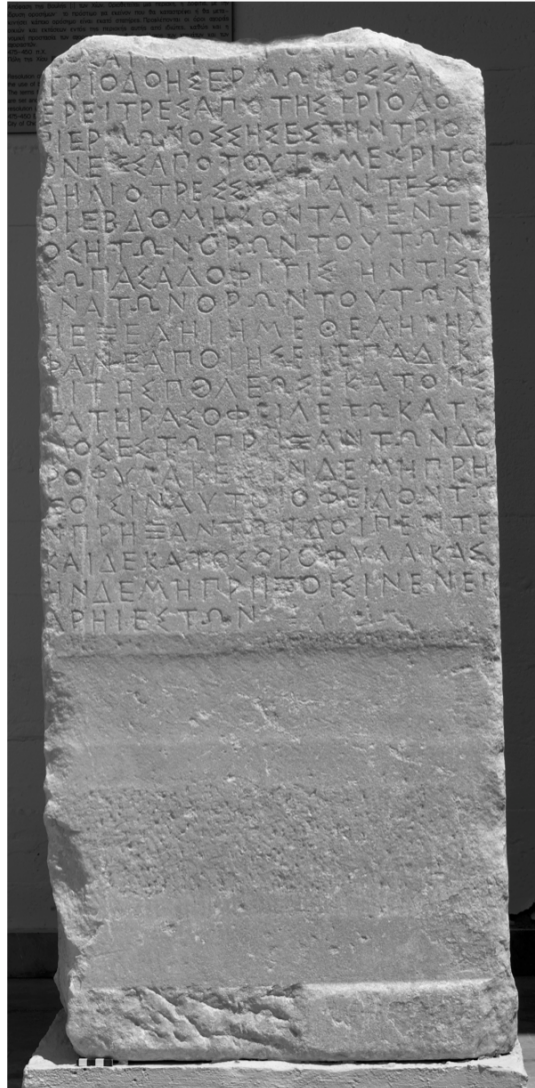
17. Πιστεύω ὅτι στὴν πρόκρισιν τῆς ἐκ διορθώσεως τοῦ χαρακτοῦ ὀνομασίας συνέβαλε ὁ τόπος εὐρέσεως τῆς ἐπιγραφῆς· βλ. τὸ παρατεθέν ἀνωτ. (σημ. 16) σχόλιον τοῦ Παπαδόπουλου-Κεραμέα, περὶ τῆς συμφωνίας τῆς ὀνομασίας *Λοφίτις* πρὸς τὸ νεώτερον τοπωνύμιον *Βουνάκι* τῆς πόλεως τῆς Χίου, ὅπου εὐρέθη ὁ λίθος.

18. Ἐσημείωσα ἤδη (βλ. ἀνωτ. τὴν σημ. 14) τὴν διατυπωθεῖσα ἐξ αὐτοψίας γνώμη τοῦ Studniczka.

19. Δὲν ἀγνοῶ, καὶ ἔχω σημειώσει ἤδη, βλ. ἐνθ. ἀνωτ. (σημ. 1), 25 σημ. 30, ὅτι τὸ ρῆμα δέφω ἔχει κυρίως μίαν τῶν *σὺ φωνητῶν* σημασία, αὐτὴν τοῦ *masturbari*.

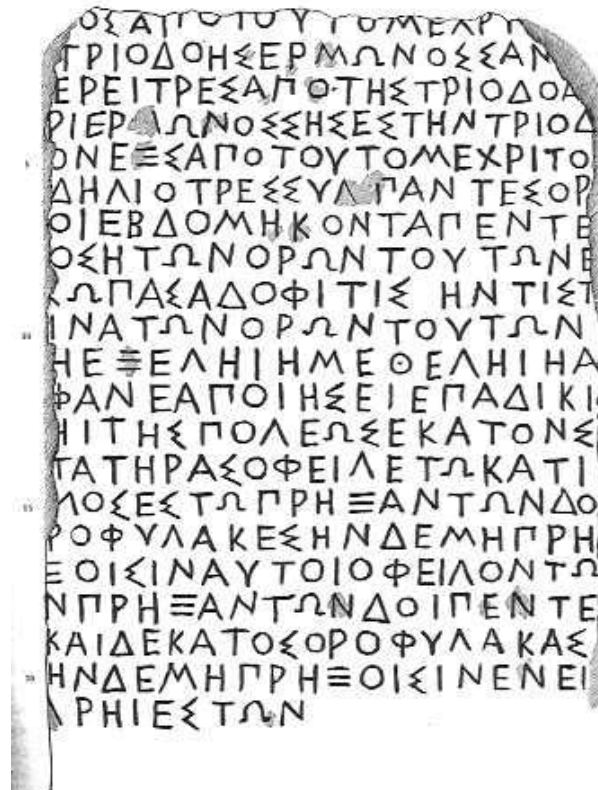
20. Βλ. P. Chantraine, *Dictionnaire Étymologique de la Langue Grecque*, Paris 1968, 267, s.v. δέφω· ἐπίσης R. Beekes, *Etymological Dictionary of Greek*, I, Leiden 2010, 320, s.v. δέφω.

τοῦ νησιοῦ καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν ἡ πόλις ἐπροστάτευσε τὴν περιοχὴ διὰ τῆς ὀριοθετήσεως καὶ τὴν ἔθεσε ὑπὸ προστασίαν.²¹

Εἰκ. 1. Φωτογραφία τῆς πλευρᾶς Α τῆς ἐπιγραφῆς τῆς *Δοφίδος* (Φωτ. Ch. Crowther)

21. Βλ. ἔνθ. ἀνωτ. (σημ. 1), 25-27.

Εικ. 2. Σχέδιο της πλευράς Α της έπιγραφής της Δοφίτιδος
(H. Roehl, *Inscriptiones Graecae antiquissimae*, Berlin 1882, άρ. 381)